

GENERALUL ALEXANDRU MĂRGINEANU (1871 – 1930)

Horia Dumitrescu

Despre semnificațiile istorice, naționale și europene ale participării României la Primul Război Mondial s-a scris, în aceste nouă decenii scurse de la desfășurarea evenimentelor, o vastă și cuprinzătoare literatură istorică, care a statuat definitiv locul și rolul momentului în istoria noastră națională trecută, prezentă și viitoare.

Așezat la temelia României moderne, ca moment al împlinirii idealurilor de unitate națională și statală, de înscriere definitivă a României în rândul națiunilor europene, independente și suverane, Războiul de Întregire a Neamului încă mai oferă cercetării istorice noi și inedite înțelesuri, continue motivații de aplecare asupra documentului de epocă.

De aici și de la cunoașterea faptelor sale de arme, a importanței lor în desfășurarea războiului, s-a conturat ideea revenirii asupra documentelor păstrate în arhivele militare privind viața și activitatea generalului Alexandru Mărgineanu. Parcurse, după scurgerea a nouă decenii și jumătate, documentele ne-au permis cunoașterea mai adâncă, mai apropiată de adevăr a resorturilor morale și umane, profesionale și de conștiință care-i conferă personalității generalului Alexandru Mărgineanu puternice, adânci și de neșters contururi în istoria militară și națională a Neamului Românesc.

Redarea lor, fie și în parte, recompune și redă chipului său acea lumină trainică și statornică cu care a străbătut și străbate timpul spre veșnica-i nemurire.

Concitadin cu Nicolae Iorga, Alexandru Mărgineanu s-a născut la 24 februarie 1871. Tatăl său, Ion, născut la Iași, a fost

profesorul lui Nicolae Iorga: „*Caligrafia și desemnul erau încredințate unui ardelean de origine, cum o dovedea numele lui, Mărgineanu, al cărui fiu a avut un rol așa de frumos în binepregătita bătălie de la Mărăști*”¹.

Mama sa, avea un nume mai puțin întâlnit: Rarița.

Dorind să urmeze cariera militară, la 1 septembrie 1885 s-a înscris la Școala Fiilor de Militari din Iași.

După absolvirea celor patru clase ale acestei Școli, la 1 septembrie 1889 s-a înscris la Școala de Ofițeri. Tânăr sublocotenent a fost repartizat la 8 iulie 1891 în cadrul Regimentului 13 Dorobanți „*Ștefan cel Mare*”.

S-a remarcat de la început ca un ofițer cu certe calități militare, fapt consemnat în Foaia matricolă a lui: „*bun ofițer, inteligent, cunoaște regulamentele*”² sau „*prea inteligent, cu multă bunăvoință la serviciu, dorind a-și mări cunoștințele în toate privințele. Regulamentele tactice le cunoaște și le aplică bine. Este ofițer cu viitor, dacă va persista în aplicările în care se găsește astăzi*”³.

După 2 ani și 10 luni este avansat la gradul de locotenent – 10 mai 1894 – și mutat la Regimentul 34 Constanța, în cadrul căruia își va desfășura activitatea în următorii doi ani.

La 10 mai 1896 este mutat la Râmnicu Sărat, la Regimentul nr. 9 al Corpului III Armată.

Caracterizarea locotenent - colonelului Petrovici este edificatoare asupra calităților profesionale ale lui Alexandru Mărgineanu: „*Apt a comanda și administra o companie, zelos la serviciu, poate face campanie mult timp, are cunoștințele gradului*

¹ N. Iorga, *Pagini alese*, vol. 1, Antologie și Studiu introductiv de M. Berza, Editura pentru Literatură, București, 1965, p. 39.

² Arhivele Militare Române (în continuare se va cita: A. M. R.), fond Direcția Cadre și Învățământ, Memorii Bătrâni, Litera M, Generali, dosar nr. 35, f. 3.

³ *Ibidem*.

său, cunoaște foarte bine regulamentele. Conduită bună. În rezumat foarte bun oficer”⁴.

Începând cu 1 noiembrie 1898 urmează cursurile Școlii de Război, clasându-se al 8-lea din 19 elevi, cu media 13,78.

Clasificarea sa îi dădea dreptul să fie propus pentru avansare în grad, după aprecierea comandantului Școlii de Război, locotenent - colonelul Mavrocordat.

După absolvirea Școlii de Război, în noiembrie 1900, a fost adus la Marele Stat Major pentru stagiul. Până la 1 noiembrie 1901 și-a îndeplinit sarcinile profesionale la Biroul Operațiilor, urmând să treacă și pe la celelalte compartimente pentru a se „decide asupra stării generale de servicii ale acestui oficer”⁵.

Avansat căpitan la 10 mai 1901 a fost încorporat la Regimentul 12 Cantemir, iar la 1 aprilie 1902 a revenit la Regimentul 9 Râmnicu Sărat. Comandantul său, locotenent - colonel Theodoru, avea numai cuvinte de laudă despre tânărul căpitan Mărgineanu:

„A comandat compania permanent cu care a făcut concentrările și manevrele din a. c. și a dat cele mai bune rezultate în instrucție și educația trupei sale pentru resboi. În toate partele serviciului, a dovedit pricepere adâncă, activitate, muncă exemplară și a dat roadele cele mai bune, spre complectă mulțumire a șefilor și spre bun exemplu camarazilor. Posedă toate aptitudinile oficerului de valoare; este sănătos, se prezintă bine, călărește destul de bine. Conduită frumoasă. Servește cu distincțiune, servindu-se în toate amănunțele ce trebuie să le vadă căpitanul pentru ca să-și asigure devotamentul și încrederea subordonaților. De aceea, este stăpân în de ajuns, pe calitățile bune cerute oficerului superior și merită să înainteze la treptele superioare în general”⁶.

În cursul anului 1903, căpitanul de infanterie Alexandru Mărgineanu a urmat un stagiul în armata austro - ungară.

⁴ *Ibidem*, f. 10 verso.

⁵ *Ibidem*, f. 20 verso.

⁶ *Ibidem*, f. 21 verso.

Între 1 ianuarie – 26 august 1903 a fost atașat la Regimentul de Infanterie Imperial și Regal Baron de Igelson nr. 93 unde „a fost introdus în toate detaliile atât militare cât și de natură administrativă ale serviciului comandantului de companie, dovedind o pricepere desăvârșită a acestor servicii.

Atât în acest timp și în special în perioada școalei de batalion, căpitanul Mărgineanu a comandat batalionul în repețite rânduri, dând dovadă de foarte multă pricepere în a profita de situașunile tactice și demonstrând în acelaș timp, că înțelege chestiunile în mod extra – ordinar de repede și just.

În cursul exercițiilor regimentului cu inamicul reprezentat, i s-a oferit numitului oficer de mai multe ori ocașiunea să fie comandant de partidă sau de batalion precum și arbitru în care calitate modul său clar, liniștit și consciincios de a dispoșa a făcut o impresiune foarte favorabilă.

În timpul cât a servit la regiment Căpitanul Mărgineanu a depus un zel excepșional și un interes viu pentru serviciu.

Atitudinea sa în serviciu a fost totdeauna militărească, corectă și călăuzită de foarte mult tact; iar conduita sa în afară de serviciu a fost plină de camaraderie și amabilitate, ast – fel că era un camarad foarte stimat și iubit. Rezultatul total al serviciilor făcute la regiment este notat ca < superior >”⁷.

La manevrele desfășurate între 27 august – 5 septembrie 1903, el a fost atașat la Comandamentul Diviziei 5 Infanterie, unde – potrivit aprecierilor generalului de divizie Carl von Chizzola - „s-a distins prin un zel neobosit și prin o mare putere de rezistență”⁸.

Întors în țară, a urmat un stagiul de trei luni și 20 de zile la Regimentul 34 Constanța și un altul de un an și două luni la Regimentul 9 Călărași.

Stagiul făcut în armata austro - ungară i-a fost de mare folos căpitanului Mărgineanu la Constanța, apreciat de comandantul său ca

⁷ Ibidem, f. 24.

⁸ Ibidem, f. 23.

fiind „*Militar excelent atât ca cunoștințe cât și ca energie. Om de caracter, de suflet*”⁹. Aici a aplicat cunoștințele dobândite în timpul stagiului, fapt remarcat la cel mai înalt nivel: „*Regimentul a avut mult profit de pe urma lui căci întors din Austria a adus cu sine o țință pe care introducând-o în regiment a dat nisce rezultate surprinzătoare, iar A. S. Principele Ferdinand văzând-o la inspecția ce a făcut regimentului mi-a dat ordin să confecționez la regiment 20 țințe și a le trimite la toate corpurile din Comandamentul Corpului II de armată*”¹⁰.

La 1 aprilie 1905 este mutat la Comandamentul Diviziei a 5-a. În concentrarea de la Hagieni și în manevrele de toamnă a fost remarcat atât de comandantul Diviziei a 5-a, generalul de brigadă Constantin Iarca, cât și de șeful de Stat Major al Diviziei a 5-a, maiorul Petrescu, care l-a propus pentru a fi decorat cu „*Coroana României*”, în grad de cavaler.

Prin Înalt Decret nr. 1893 este mutat la Statul Major General la 16 aprilie 1906. În același an, la 15 decembrie, a reușit la examenul pentru gradul de maior.

Revine la Regimentul 9 Râmnicu Sărat (Înalt Decret nr. 3.527 din 22 octombrie 1907).

Maior - 10 mai 1908 - pe când era ofițer în cadrul Batalionului 1 Vânători, prin consimțământ a revenit la Regimentul 9 Râmnicu Sărat (1 iulie 1908).

Anul 1910 a fost deosebit de fructuos pentru maiorul Mărgineanu. La 10 mai a fost numit ajutorul comandantului Școlii Militare de Infanterie (colonel Ion A. Dragalina), director de studii și profesor de tactică, iar la 31 august, a fost decorat cu „*Coroana României*”, clasa a V-a (Brevet nr. 2.400 / 1910) pentru serviciile sale îndelungate și meritorii.

⁹ *Ibidem*, f. 25 verso.

¹⁰ *Ibidem*.

Avansat locotenent colonel la 1 aprilie 1913 (Înalt Decret nr. 2.460), a luat parte la Campania din Bulgaria cu partea activă a Diviziei 5, ca șef de Stat Major (23 iunie – 31 august 1913).

Prin Înalt Decret nr. 1.021 / 1 aprilie 1916, Alexandru Mărgineanu este avansat la gradul de colonel.

După intrarea României în Războiul de Întregire a Neamului (14 august 1916) a fost numit până la 10 noiembrie 1916, șef de Stat Major al Corpului 3 Armată (comandant: generalul Constantin Tănăsescu), iar la 20 noiembrie 1916 a devenit comandant al Diviziei a 3-a. La scurtă vreme i s-a acordat gradul de general de brigadă.

Calitățile sale deosebite de comandant militar le-a probat cu prisosință în Campania din vara anului 1917.

Străvechiul ținut al Vrancei „închis ca o cetate între munți și dealuri, lăcaș și simbol al libertății și independenței românești”¹¹. avea să se transforme în vara anului 1917 în centrul de rezistență al românilor pentru menținerea lor ca stat pe harta lumii .

Aici, „se va deslănșui furtuna care va trebui să spulbere pe năvălitor”¹². Ofensiva armatei române se va declanșa în sectorul Mărăști.

Satul Mărăști fusese puternic fortificat și transformat într-un centru de rezistență pe care dușmanul îl considera inexpugnabil: „Un reduit complet închis, înconjurat de mai multe linii de sârmă ghimpată și cu două rânduri de tranșee adânci, consolidate cu grinzi de lemn, de fier și de beton armat, iar casele de la marginea satului amenajate pentru o rezistență îndelungată în cazul unor lupte de stradă. Terenul era favorabil defensivei, căci localitatea se afla pe o

¹¹ Const. Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României. 1916 - 1919*, Ediția II-a, Refăcută în întregime și mult adăogită, în 3 volume, vol. II, Editura Casei Școalelor, Atelierele „Cartea Românească”, București, 1925, p. 449.

¹² *Ibidem* , p. 450.

creastă dominantă, deasupra unui mal rîpos spre est, ceea ce făcea dificilă eliberarea ei printr-un atac frontal”¹³.

Inspectând câmpul de luptă după terminarea bătăliei, la 12 iulie, generalul Averescu a fost extrem de impresionat de sistemul de apărare construit de germani: „Un adevărat labirint de șanțuri și rețele de sârmă, dușmane. Nici nu-mi vine a crede, că o așa formidabilă întărită poziție a putut fi părăsită de dușman”¹⁴. Cu prilejul unei noi vizite pe câmpul de luptă Mărăști - Încărcătoarea - Coadă Babei - Câmpuri (14 iulie), Averescu nota: „Ce organizație formidabilă a avut dușmanul!”¹⁵.

Cele mai importante poziții ocupate de trupele dușmane erau: dealul Încărcătoarea (cota 711) și platoul Mărăștilor cu o serie de înălțimi descrescătoare (cotele 670, 630, 575, 536, 533, 500 și 411).

Armata a 2-a română, comandată de generalul Alexandru Averescu, avea în componența sa patru divizii grupate în două corpuri de armată: Corpul IV Armată (comandant: generalul de brigadă Gheorghe Vălleanu) constituit din Diviziile 8 Infanterie și 6 Infanterie și Corpul I Armată (comandant: generalul de brigadă Arthur Văitoianu) compus din Diviziile 3 Infanterie și 1 Infanterie¹⁶. În total, în dispozitivul de luptă al Armatei a 2-a române se aflau 56 de batalioane cu 448 de mitraliere, 16 escadroane de cavalerie, 63 de baterii de artilerie cu 228 de guri de foc (din care 52 de piese de artilerie grea) și Grupul I Aviație cu 3 escadrile („Farman 2”, „Farman 6” și „Nieuport 1” – fiecare dispunând de câte 7 aparate)¹⁷.

Buna pregătire a trupelor aflate sub comanda sa i-a insuflat mult optimism comandantului Armatei a 2-a române, care nota:

¹³ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *Ofensiva de vară – Mărăști 1917*, Editura Ulpia Traiana, București, 1999, p. 56.

¹⁴ Mareșal Alexandru Averescu, *Notițe zilnice din războiul (1916 - 1918)* cu 62 de ilustrații în text, Editura „Cultura Națională”, București, 1935, p. 176.

¹⁵ *Ibidem*, p. 180.

¹⁶ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *op. cit.*, p. 38.

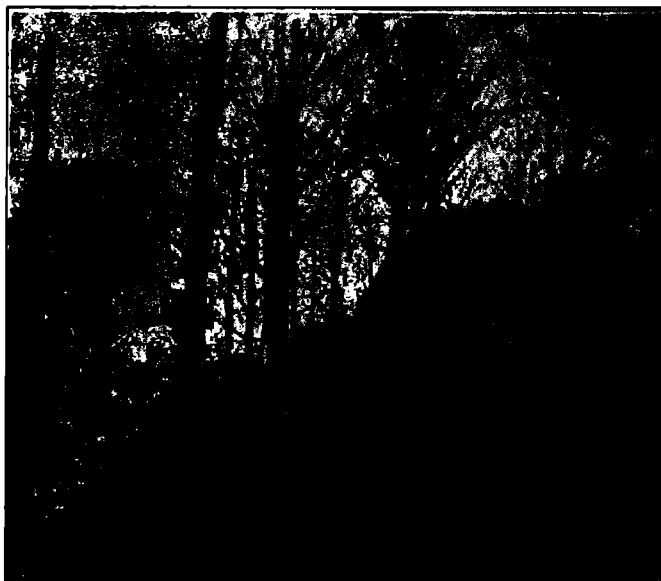
¹⁷ *Ibidem*, p. 40, 81.

„Am însă ferma încredere în succesul trupelor noastre pe frontul Armatei mele. Sunt convins că acțiunea care începe azi va fi pentru soldatul nostru un titlu de glorie și pentru țară de mândrie.

Ne măsurăm, în condițiuni aproape egale, cu cei mai buni soldați din lume.

Sunt convins că vom învinge”¹⁸.

Conducerea operațiilor acestui atac a fost încredințată generalului de brigadă Alexandru Mărgineanu, comandantul Diviziei a 3-a, care ținea frontul de la dealul Drăgoteștilor până la Răcoasa, inclusiv. La Mărăști, generalul Mărgineanu a condus pe lângă trupele ce aparțineau organic Diviziei a 3-a Infanterie și trupele ce au fost atașate și puse sub comanda sa din punct de vedere operativ: Regimentele 18, 4, 2 Vânători, 22 și 30, iar în linia a II-a, Regimentul 28. Ca artilerie: Regimentele 2 Artilerie și 5 Obuziere¹⁹.

Postul de comandă al generalului Mărgineanu

¹⁸ Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 170.

¹⁹ Const. Kirieșcu, *op. cit.*, p. 46.

În fâșia de ofensivă a Diviziei 3 Infanterie de sub comanda generalului de brigadă Mărgineanu, efectivele luptătoare au fost constituite în două grupuri de atac: Grupul de nord, format din Brigada 5 (Regimentele 4 și 18 Infanterie și Regimentul 2 Vânători) și Grupul de sud, reprezentat de Brigada 6 (Regimentele 22 și 30 Infanterie)²⁰.

Atacul s-a dezlănțuit în dimineața zilei de 11 / 24 iulie 1917, fiind precedat de un bombardament violent al artileriei române, care a făcut ravagii în liniile dușmane. Unul din proiectile a distrus biserica satului, unde inamicul instalase un cuib de mitraliere²¹.

Năucii de bombardamentul infernal și surprinși de neașteptatul și vigurosul atac al românilor, germanii nu au avut nici timp să se gândească la apărare:

„Decimași și înnebuniți de grenadele ce le aruncă Românii în sus, de pe marginea tranșeelor, apărătorii părăsesc puternica redută și ies cu mâinile ridicate, ca să se înșire doi câte doi în convoiul prizonierilor”²².

Început la ora 4 dimineața de Regimentul 22 Infanterie, comandat de locotenent - colonelul Alexandru Gheorghiu, atacul românilor a făcut ca după patru ore, satul Mărăști să se afle în mâinile lor, după o luptă crâncenă pentru cucerirea fiecărei tranșee și curte după curte.

Generalul Averescu nota: *„Fix la 4, am mers la observator; era încă întuneric, dar partea stângă a sectorului de atac era luminată, de satul Mărăști, în flăcări.*

Exploziunile proiectilelor noastre acopereau întregul sector de atac, dela inclusiv Mărăști la Încărcătoarea. Spectacol mareț, peste măsură de emoționant. Încetul cu încetul se luminează de zi și ochiul poate distinge numai cu binoclu și cu mare greutate, coloanele

²⁰ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *op. cit.*, p. 54.

²¹ Constantin Vasilescu, *Toponimia comunei Mărăști (Câmp istoric)*, București, 1934, p. 46.

²² Const. Kirițescu, *op. cit.*, p. 466.

noastre. Încep a se auzi armele infanteriei, apoi mitralierele și în fine grenadele; s'a ajuns deci corp la corp.

Din toate părțile rapoartele sunt favorabile; soldații noștri pătrund în poziția inamicului și încep curățirea șanțurilor.

De altfel, pe unele puncte, se pot vedea distinct oamenii noștri, alergând în lungul șanțurilor și asvârlind grenade în ele.

La ora 8, întreaga linie este a noastră ! Dușmanul se retrage, mai cu seamă la centru, în dezordine. Încep a se aduna prizonieri numeroși. Se raportează capturare de tunuri”²³.

Spărtura realizată între redutele de la cotele 536 și 500 se va lărgi din ce în ce mai mult, astfel că în seara aceleiași zile linia frontului era lângă Valea Șușiței²⁴.

Cucerirea satului Mărăști s-a soldat cu însemnate pagube materiale: din cele 123 case, 65 au fost șterse de pe fața pământului²⁵.

²³ Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 173.

²⁴ *Ibidem*, p. 467.

La ora 8 dimineața, satul Mărăști era în întregime în mâinile românilor: „*Sunt numai ruine, dărâmaturi fumegătoare, străbătute de șanțuri încărcate de cadavre*”²⁶.

Mărăștii au confirmat calitățile de comandant ale generalului Mărgineanu și au probat capacitatea sa de a se situa la înălțimea uriașei sarcini cu care fusese însărcinat: spargerea frontului.

Apreciind bătălia de la Mărăști ca „*Prima adevărată și deplină victorie românească*”²⁷, Nicolae Iorga nota în *Memoriile sale* în dreptul zilei de 25 septembrie 1917: „*Generalul Mărgineanu, fost coleg de școală, vine la mine. El a luat Mărăștii. Planul era să atace un punct mai slab; el a lovit tocmai acolo, fiind încredințat că puterea întăriturilor va face ca paza să fie mai slabă. A avut foarte puține pierderi ...*”²⁸.

După spargerea frontului, generalul Mărgineanu a condus operațiunile de urmărire a dușmanului, eliberând satele Câmpuri și Roșculești. Primind ordin din partea Corpului 2 Armată să înainteze pe înălțimile de pe stânga râului Putna, între dealul Baba Maria și satul Valea Sării, generalul Mărgineanu „*a hotărât să execute un marș de urmărire pe două coloane de regiment (regimentele 22 și 30 infanterie) până la satul Găurile. De aici, marșul a continuat pe o singură coloană, unitățile diviziei ajungând în noaptea de 25 / 26 iulie pe înălțimile de la nord de satul Părosul, fără să fi întâlnit rezistențe inamice*”²⁹.

²⁵ Cezar Cherciu, *Vrancea și Ținutul Putnei. Un secol de istorie. 1820 – 1920*, Editura Neuron, Focșani, 1995, p. 275.

²⁶ Const. Kirițescu, *op.cit.*, p. 469.

²⁷ Apud Florian Tucă, *Triunghiul eroic Mărăști – Mărășești – Oituz*, Editura Junimea, Iași, 1977, p. 44.

²⁸ N. Iorga, *Memorii. Însemnări zilnice (Maiu 1917 – Mart. 1920) Războiul național. Lupta pentru o nouă viață politică*, vol. I, Editura „Națională” S. Ciornei, p. 126.

²⁹ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *op. cit.*, p. 62.

După patru zile și patru nopți de urmărire detașamentele dușmane au fost împinse pe celălalt mal al Putnei ³⁰. În fruntea ostașilor săi, generalul Alexandru Mărgineanu a continuat să lupte pentru izgonirea dușmanului din țară.

În timpul luptelor de la Mărășești desfășurate între 6 august și 3 septembrie 1917, Divizia a 3-a a suportat cele mai grele atacuri pe Dealul Porcului timp de cinci zile continuu (16 – 21 august 1917). Prin defecțiunea Diviziei 124 ruse, Divizia a 3-a română s-a aflat într-o situație foarte grea: într-o singură zi, a avut de suportat 13 atacuri susținute de o formidabilă artilerie grea. Descoperirea aripei stânga de către trupele vecine l-a pus pe generalul Mărgineanu într-o situație extrem de grea, care amenința întregul front.

„Cu această ocaziune – aprecia generalul Gheorghe Vălleanu, comandantul Corpului 2 Armată – am constatat în generalul Mărgineanu toate calitățile unui om de război prin energia sa, prin sângele rece ce a arătat și prin dispozițiunile luate a reușit să însuflețească trupele sale și să reziste cu îndârjire pe poziție și făcând ca atacurile inamicului să se sfarame ca lovindu-se de o stâncă” ³¹.

Cu aceeași energie și dăruire, generalul Mărgineanu a condus acțiunea din 5 septembrie 1917, pentru rectificarea frontului pe Valea Șușiței / Varnița unde inamicul, prin intrândul ce făcea în sectorul diviziei, periclita întregul sistem de apărare. Acțiunea s-a executat conform planului stabilit: *„La Divizia a 3-a, generalul Mărgineanu s-a executat o acțiune ofensivă și s-a reușit a se rectifica frontul; s-au cucerit Dealul Porcului, Varnița și cota 406”* ³².

După relativa stabilizare a frontului Armatei a 2-a, la 12 septembrie 1917, generalul Alexandru Mărgineanu, respectându-și promisiunea zilelor glorioase din iulie, a făcut o propunere

³⁰ A. M. R., fond Direcția Cadre și Învățământ, Memorii Bătrâni, Litera M, Generali, dosar nr. 35, f. 62 verso.

³¹ *Ibidem*, f. 65 verso.

³² Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 216.

memorabilă, care a rămas înscrisă în Procesul – verbal nr. 14.448 / 1917 al adunării generale a Diviziei a 3-a:

„În cea mai glorioasă bătălie dată de la începutul campaniei de trupele Diviziei a 3-a, s-a eliberat de la 11 iulie 1917 satul Mărăști din mâinile dușmanilor. Bravele noastre trupe au mai eliberat în acea memorabilă bătălie și alte sate, însă niciunul n-a suferit de pe urma barbariei dușmane ca satul Mărăști. Nu mai este satul Mărăști de altădată. Este o adevărată ruină. Avem, deci, înalta îndatorire morală și patritică de a pune iarăși pe picioare acel sat.

Înainte de a începe, noi care l-am cucerit, trebuie să luăm inițiativa înjghebării unui fond sub numele de fondul « Mărăști », cu care mai târziu să se înalțe un sat și mai frumos, și mai mare. Doresc ca prima contribuție să fie dată de ofițerii, subofițerii și soldații Diviziei a III-a, după care, fondul ce se va strânge va fi sporit prin contribuțiile populației românești. În acest scop, fiecare, după putere, își va da obolul său. Sumele colectate se vor strânge sub directa supraveghere a fiecărui comandant de regiment, întocmindu-se totodată, tabele nominale cu cei care au cotizat. După strângerea definitivă a sumelor ele se vor vărsa de către regimente, cu forme în regulă, Serviciului Intendenței Diviziei a III-a, care îmi va raporta rezultatul cel mai târziu la 25 septembrie”³³.

După două zile, generalul de brigadă Mărgineanu îi trimitea lui Averescu următoarea scrisoare:

„14. IX. 917.

P. C. Dealul Curmătura

Domnule General

Neuitatele clipe ale măreței bătălii dela Mărăști, urmată de viguroasa ofensivă spre Putna, în care bravele noastre trupe au

³³ Apud Valeria Bălescu, *Mărăști – O promisiune onorată*, în *Eroi și Morminte*, vol. II, Studii și comunicări susținute la Sesiunea anuală a Oficiului Național pentru Cultul Eroilor, ediția a II-a, București, 10.12.2008, Editura ALPHA MDN, București, p. 31.

operat sub înalta directivă a comandamentului D-voastră – au lăsat urme neșterse în inimile noastre.

Totul se spulberă cu vremea din cadrul amintirei, afară de ceea ce rămâne în sufletul trupelor după biruință.

Astfel, Domnule General, numele D-voastră rămâne pentru totdeauna legat de sufletul eroilor dela Mărăști.

Cu inima plină de cel mai desăvârșit devotament și cu credința nestrămutată în viitorul nostru glorios, ofițerii și trupa Diviziei a 3-a vă trimit alăturatele daruri, făurite din materialele cucerite de ei, strigând cu toată puterea: „Să trăiască Domnul general Averescu Al comandantul Armatei a II-a, care ne-a dus la biruință.

*Comandantul Diviziei 3-a
General Al. Mărgineanu”³⁴.*

Pentru faptele sale de arme, generalul Alexandru Mărgineanu a fost recompensat cu înalte ordine și medalii: Ordinul Militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a (Înalt Decret nr. 715 / 18 iulie 1917) * pentru „priceperea și destoinicia cu care a condus operațiunile militare ale diviziei sale, în luna iulie 1917”³⁵, Legiunea de Onoare a Franței, în grad de ofițer (Ordinul Corpului 2 Armată nr. 7.490 / 1917).

Invitat la dejun de regina Maria (26 octombrie 1917), generalul Averescu s-a întâlnit în sat la Coțofenești, pe Trotuș, unde era sediul Corpului II Armată, cu generalii de divizie Arthur Văitoianu și Gheorghe Vălleanu și generalul de brigadă Alexandru Mărgineanu, prilej cu care „am discutat chestiunea restaurării satului Mărăști și

³⁴ Apud Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 240.

* Prin același Înalt Decret, au primit Ordinul Militar „Mihai Viteazul”, clasa III și generalul de divizie Arthur Văitoianu, comandantul Corpului 2 de Armată, generalul de brigadă Nicolae Arghirescu – comandantul Diviziei 6 Infanterie și generalul de infanterie Dimitrie Grigorievici Scerbacev, comandantul Grupului de Armate ruse de pe Frontul Român.

³⁵ Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, *Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”*, Ediție coordonată de comandor Ilie Manole, Editura UNIVERSAL CARTFIL, Ploiești, 1996, p. 63.

*ridicării unui monument în amintirea „succesului” de la Mărăști. Propunerile mele au fost acceptate”*³⁶.

O lună mai târziu, la 30 noiembrie, Averescu a convocat la Bâlca pe comandanții de Corp de Armată, de Divizii și de Brigăzi din toată Armata a 2-a, precum și câțiva din comandanții de regiment, pentru a hotărî asupra propunerii generalului Mărgineanu de a se aduna un fond care să fie folosit la reconstrucția satului Mărăști.

Generalul Averescu a propus ca patriotica idee să fie dezvoltată, în sensul creării Societății cu numele „Mărăști”, din care să facă parte toți ostașii trupelor și serviciilor Armatei a 2- a. S-au pus bazele primului Statut al Societății „Mărăști” (redactat definitiv la 11 ianuarie 1918) și a fost ales, prin vot, Comitetul Dirigitor al Societății, constituit din 12 membri. Președinte de onoare a fost desemnat generalul Averescu (înlocuit după moartea sa în 1938 de generalul Arthur Văitoianu), iar generalul Alexandru Mărgineanu a fost desemnat președinte activ, funcție de care s-a achitat cu cinste până în anul 1930, când a trecut în veșnicie, fiind înlocuit de generalul Gheorghe Vălleanu³⁷.

Aici la Bâlca - nota Averescu - „am pus bazele „Societății Mărăști” cu scopul de a perpetua amintirea victoriei dela Mărăști. Prima activitate a societății va fi îndreptată în sensul de a restaura satul Mărăști și de a ridica o criptă – monument în amintirea biruinței noastre”³⁸.

Generalul Mărgineanu a fost categoric în a afirma că „Satul acesta a fost sfărâmat de noi, de propriile noastre tunuri; deci găesc ca o sfântă datorie, pentru trupele Diviziei 3, care l-a sfărâmat ca tot ele să-l refacă încă și mai frumos de cum a fost”³⁹.

Cele două obiective prioritare figurau în art. 2 al Statutului Societății „Mărăști”:

³⁶ Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 239.

³⁷ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 32.

³⁸ Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 256.

³⁹ Constantin Vasilescu, *op. cit.*, p. 20.

„Scopul Societății Mărăști este:

a) A perpetua comemorarea acestor zile glorioase ale neamului, din generație în generație, prin mijloace educative pentru populație și în special pentru tineret.

b) Înălțarea unui monument comemorativ

c) Refacerea unor porțiuni din lucrările dușmane

d) Reconstituirea satului Mărăști.

e) Crearea de instituții ca: orfelinate, sanatorii de ofițeri și trupă etc., potrivit mijloacelor materiale de care societatea va dispune”⁴⁰.

Societatea „Mărăști” și-a mai propus și alte obiective: refacerea postului de comandă al Armatei a 2-a română din zona Poiana Țigăncii, amplasarea pe Cota 536 a unui clopot mare, turnat din bronzul rezultat din trofeele capturate de la inamic; dangătul clopotului urma să fie auzit, la orele 16, pe o rază de 40 - 60 km. ca un moment de cinstire a eroilor căzuți pe câmpul de onoare de la Mărăști; construirea unei porți de triumf la intrarea în satul Mărăști; electrificarea satului și aprovizionarea lui cu apă potabilă; construirea de drumuri de acces etc.⁴¹.

În legătură cu înălțarea monumentului comemorativ, în Statutul Societății „Mărăști” - redactat definitiv la 11 ianuarie 1918 și tipărit în același an la Iași -, la art. 13; punctul b, se stipulează: „Monumentul se va înălța la cota 536, în cinstea eroilor căzuți, și va purta inscripțiile comemorative ale bătăliei”⁴².

Din motive financiare s-a renunțat la această idee, rămânând ca mai târziu pe acel loc să se ridice o statuie a regelui Ferdinand, împreună cu a generalilor Averescu și Mărgineanu, propunere care a rămas la stadiul de proiect⁴³.

⁴⁰ Col. Florian Tucă, *Cîmpul istoric de la Mărăști. Istoricul mausoleului de la Mărăști*, Editura Militară, București, 1973, p. 34.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Ibidem*, p. 35.

⁴³ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 50.

Societatea „Mărăști” avea să fie recunoscută ca persoană juridică prin Legea - Decret din 27 iulie publicată în „*Monitorul Oficial*” nr. 22 din anul 1920 ⁴⁴.

Ea și-a făcut un titlu de cinste din realizarea obiectivelor pe care și le-a fixat. În acest scop, comandantul Diviziei a 3-a a ordonat ofițerilor, subofițerilor și soldaților să contribuie fiecare la constituirea unui fond – primul în fapt - al Societății „Mărăști”.

Timp de trei zile, un grup de ofițeri și ostași au colindat întregul front de pe aceste meleaguri și au reușit să strângă suma de 63.000 lei ⁴⁵.

Mai mult decât atât, trupele Diviziei a 3-a au renunțat să mănânce carne timp de două zile, iar vitele destinate pentru hrana ostașilor au fost oferite văduvelor de război din Mărăști ⁴⁶.

Era începutul unui efort organizatoric și financiar deosebit; Societatea „Mărăști” s-a bucurat de sprijin material din partea foștilor luptători ai Armatei a 2-a române, al locuitorilor din Mărăști și din alte așezări ale țării, organizând acțiuni pentru strângerea de fonduri ⁴⁷.

Lucrările de la reconstruire a Câmpului istoric al Mărăștilor, coordonate de Societatea care-i purta numele, aveau să fie inaugurate în ziua de 24 iulie 1921, fiind invitați Majestățile Lor Regele și Regina, principele Carol și principesa Elena, reprezentanții Guvernului, atașajii militari și membrii Comisiei Interimare a Orașului Focșani ⁴⁸.

⁴⁴ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Vrancea (în continuare se va cita: S. J. A. N. Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 129 / 1938, f. 435.

⁴⁵ Constantin Vasilescu, *op. cit.*, p. 20; Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *Mărăști. Localitate istorică la Poarta de intrare în Țara Vrancei*, Editura Casei Corpului Didactic Buzău, 1998, p. 55.

⁴⁶ Apud Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 55 .

⁴⁷ Col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 35 .

⁴⁸ S. J. A .N. Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 59 / 1928, f. 115.

Societatea „Mărăști” a solicitat Prefecturii Putna „a da ordin Primăriilor Comunelor: Panciu, Crucea de Jos, Crucea de Sus, Străoanii de Jos, Străoanii de Sus, Răcoasa, ca în ziua de 24 Iulie c., să ia măsuri ca la trecerea familiei Princiare și a celor-lalți indivizi, Șoseaua ce merge spre Mărăști, prin Comunele de mai sus, să fie curată și descongestionată de vehicule”⁴⁹.

Urmare a ordinului telegrafic al Ministerului de Război nr. 5.917 / 1921, comandantul Diviziei a 6-a ruga Prefectura Putna „a face demersurile necesare pe lângă Societatea mormintelor eroilor Filiala Putna, pentru ca aceasta, cu concursul primăriilor respective, să dispună urgenta amenajare a mormintelor de pe șoseaua Răcoasa – Mărăști și Mărăști – cota 536”⁵⁰.

Și Ministerul de Interne transmitea Prefecturii Putna rugămintea ca în dimineața zilei de duminică, 24 iulie 1921 „elevii școalelor împreună cu locuitorii satelor pe unde vor trece invitații să iasă în haine de sărbătoare în întâmpinarea lor, asemenea vă rugăm să luați măsuri ca satele să fie cât mai frumos pavoazate”⁵¹.

Pentru menținerea ordinii, Prefectura a dispus ca subcomisarul Gheorghe Paulman, sergentul – major Constantin Vleancu și sergenții Corneliu Zamfir, Gheorghe Vulpeș, Dumitru Coman și Ștefan Gheorghiu să fie detașați la Mărăști în zilele de 23 și 24 iulie, cu o diurnă de 40 de lei pe zi⁵².

Din ruine, satul Mărăști a renăscut datorită Societății „Mărăști”, devenind în scurtă vreme un sat modern. La început, pentru adăpostirea locuitorilor ale căror case fuseseră distruse în război, au fost construite niște barăci, prevăzute în interior cu paturi, sobe ș. a., în zona Gogoiu, pe o suprafață de 200 m. p. Începând cu toamna anului 1918 și până în primăvara anului 1919, au fost amenajate 100 de locuințe, în mare parte din scânduri în exterior, iar

⁴⁹ Idem, fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 62 / 1921, f. 82.

⁵⁰ Ibidem, f. 79 – 79 verso.

⁵¹ Ibidem, f. 82.

⁵² Ibidem, f. 83.

în interior lipite cu lut. După ce în 1919 s-a înființat Serviciul de construcții, în 1920 au fost realizate un număr de 14 case de diferite tipuri ⁵³. Garnizoana Focșani a venit în sprijinul reconstruirii satului organizând, printre altele, sub patronajul generalului Holban – comandantul Diviziei a 6-a, „*mari serbări populare*” în Grădina Publică a orașului Focșani:

„*Societatea Militară „Mărăști”*

din București

GRĂDINA PUBLICĂ

Sâmbătă 15 și Duminică 16 Mai cor.

Începutul la ora 3 p. m. iar sfârșitul

la ora 3 noaptea

MARI SERBĂRI

POPULARE

date de Garnizoana Focșani

în Folosul reconstruirii satului „Mărăști”

- distrus în ofensiva din August 1917-

Batae de confete, Serpantine, Flori.

MARE TOMBOLĂ

Concurs de Frumuseță

Concurs de costume naționale

POȘTA AMERICANĂ

se va face o sală specială

- de DANS -

Muzica Militară va cânta

Biletele se găsesc de vânzare la comenduirea Pieței” ⁵⁴.

Recepția tuturor caselor din Mărăști a fost făcută la 25 decembrie 1921, fiind date în primire locuitorilor.

Societatea „Mărăști” a reușit să construiască doar 18 case din piatră și cărămidă, în stil vrâncean, între care se numără cele ale

⁵³ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 41.

⁵⁴ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 68 / 1920, f. 19.

sătenilor Ion N. Marin, Niță Popescu, Vasile Gogoi, Ștefan Tăbăcaru, Toma Popa, Ion Cociorbă, Stan Marin și alții ⁵⁵.

În campania de lucrări a anului 1922 au mai fost îmbunătățite alte 25 de case țărănești, lucrările constând în adăigarea de alte camere, cerdacuri ⁵⁶.

Mulți locuitori au primit din partea Societății, sume de bani care n-au satisfăcut, în nici un caz, nevoile lor și „*fiecare a început să-și ridice cu timpul case, în special din bârne, astfel că procesul de refacere completă a satului a durat cam până prin anul 1930*” ⁵⁷.

După Primul Război Mondial, satul Mărăști, nu a avut un local propriu de școală, copiii fiind nevoiți să se deplaseze în satul Răcoasa, situat la 5 km distanță de vatra satului. Școala primară funcționa în case particulare, mutându-se an de an dintr-un loc în altul, iar „*frecvența era foarte slabă, astfel că majoritatea populației din sat era analfabetă, ca de altfel în mai toate satele de munte din acea vreme*” ⁵⁸.

Începând cu anul 1919, școala a început să funcționeze într-una din casele țărănești refăcute. Construirea unui local propriu de școală a început în 1920 și s-a terminat în anul următor; ea purta numele de Școala de țesătorie „*Regina Maria*” ⁵⁹.

În anul 1928, moșierul Al. Zissu a donat 2 ha teren pentru școala comunală, pe care trebuia să o înființeze Primăria Mărăști. La finele anului școlar 1930 / 1931, Școala de țesătoare a fost desființată de către Guvern din motive de „*economii bugetare*”, dar în toamna anului 1931 a fost reînființată și reorganizată; ea devenea Școala „*Regina Maria*” de țesătorie și gospodărie ⁶⁰. La 1 februarie

⁵⁵ Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 56.

⁵⁶ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 42.

⁵⁷ Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 57.

⁵⁸ *Ibidem*, p. 60.

⁵⁹ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 42.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 43.

1933, Școala cunoștea o nouă modificare, devenind Școala de Meserie și Menaj „*Regina Maria*”⁶¹.

În privința Școlii Primare care funcționa într-un local neîncăpător și neigienic, Comitetul Societății „*Mărăști*” a hotărât în ședința din 19 februarie 1931, să fie mutată într-o încăpere care servise drept locuință președintelui Alexandru Mărgineanu (decedat în 1930). Primăria nu a construit Școala nici pe locul donat de Societatea „*Mărăști*” (la 21 decembrie 1946), ci l-a vândut locuitorului Nicolae Gârlan. De abia la 18 septembrie 1948, Inspectoratul Școlar Putna, cu Ordinul nr. 4.285 / 1948, făcea cunoscut că Ministerul Învățământului Public a dispus ca pe lângă Școala „*Regina Maria*” să se înființeze Școală de 7 clase, recrutând elevi pentru ciclul II complet și cerea să i se pună la dispoziție sălile de clasă necesare; Societatea „*Mărăști*” a aprobat la acea dată două clase⁶².

Una din încăperile școlii a găzduit multă vreme un mic muzeu memorial al bătăliei de la Mărăști. Printre exponatele cele mai de preț „*se afla un epitaful lucrat numai în fir de aur și platină, dăruit bisericii de un oarecare Vasile Georgescu din București. Exponatul, de o mare valoare artistică, fusese, după spusele donatorului, medaliat la Expoziția de la Paris din 1900 și cea de la București din 1906. În prezent, nu se știe nimic de soarta acestui obiect de artă care a dispărut, la un moment dat, într-un chip misterios*”⁶³.

La poalele dealurilor Vârlanului și Cruceni, la confluența pâraielor Vârlanul și Alba, s-a terminat în 1924 Uzina de apă, iar deasupra dealului, la extremitatea nordică a satului, a fost ridicat bazinul colectiv de apă care urma să asigure apa necesară întregii populații „*printr-o canalizare foarte traianică*”⁶⁴.

Pe locul vechii biserici distruse de artileria română, s-a ridicat un complex de cult (biserică), clopotniță și casă parohială.

⁶¹ *Ibidem*, p. 44 .

⁶² *Ibidem*, p. 45.

⁶³ Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 60.

⁶⁴ *Ibidem*.

Începută a fi construită pe locul celei vechi - din care inamicul făcuse un cuib de mitraliere -, a fost finalizată în 1921.

Prin Actul de ctitorie se înscria pentru veșnicie:

„Astăzi 11 / 24 iulie 1921, zi aniversară a izbândeii ostașilor români, zi aniversară a înfrângerii dușmanilor și a curățirii satului Mărăști de cotropirea străină, sub Domnia Gloriosului nostru Rege Ferdinand I și a slăvitei noastre Regina Maria, în prezența Altețelor lor Regale – Principele Moștenitor Carol al României și Princesa Elena, de față fiind reprezentanții Guvernului, prezidat de către Primul Ministru General de Corp de Armată Alexandru Averescu, membrii Senatului și Adunării Deputaților, atașații militari ai puterilor amice și aliate, trimișii și delegații tuturor marilor instituții de Stat și locuitorii satelor din regiunea Mărăștilor, cu binecuvântarea și rugăciunile I. P. S. S. Miron Cristea Mitropolit Primat al României și a tuturor preoților de față, așezat-am noi, Comitetul diriguitor al Societății Mărăști, sub președinția Generalului de Divizie Alexandru Mărgineanu, spre veșnică pomenire a patimilor țării și spre neștearsă amintire a vitejiei armatelor Române, acest pergament în piatra de temelie, a acestui Dumnezeuiesc locaș, reclădit de Societatea Mărăști pe locul celui vechi, dărâmat de trupele de ocupație germane, în anul 1917. Cucernică și evlavioasă închinăciune adusă Proniei Cerești de-a pururea ocrotitoare a neamului nostru”⁶⁵.

Biserica a fost pictată în stil bizantin de către Ionel Ioanid, câștigătorul Marelui Premiu de la Paris la concursul de bizantinism în pictura bisericească. Pictura bisericii a fost terminată la 1 mai 1927.

În dreapta intrării, au fost pictate portretele celor doi mari generali: Alexandru Averescu și Alexandru Mărgineanu. Pe cele două locuri de sub cor au fost realizate portretele regelui Ferdinand I și al reginei Maria. La intrarea în biserică s-a realizat o pictură ce reprezintă hramul Bisericii „Sf. Maria Magdalena”. Pe o placă de

⁶⁵ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 46.

marmură stă scris un motto al reginei Maria: „Să reclădim cu dragoste în amintirea celor căzuți aici”⁶⁶.

Recepția definitivă a bisericii a avut loc la 29 mai 1928. S-au construit o clopotniță și o casă parohială, recepția acestora realizându-se la 9 iunie 1928⁶⁷.

Construcție foarte frumoasă din piatră masivă, împrejmuțată cu un gard de zid, făcut din piatră betonată, biserica are interiorul „*pictat în întregime, iar pilaștrii și partea inferioară a pereților interiori sunt căptușiți cu lemn frumos încrustat cu motive naționale*”⁶⁸.

După reconstruirea satului, Societatea „Mărăști” a trecut la realizarea celui de-al doilea mare obiectiv pe care și l-a fixat: înălțarea Mausoleului.

Pentru începerea lucrărilor era nevoie de noi fonduri. În vederea procurării lor, Societatea „Mărăști” a inițiat liste de subscripție, s-a îngrijit de pregătirea și desfășurarea unor activități culturale - artistice, a organizat baluri, invitații plătind biletele de intrare etc.

Odată adunate fondurile „*depășindu-se greutatea de tot felul*” și făcându-se „*sacrificii nebănuite*” – după cum rezultă din unele adrese semnate de președintele Societății „Mărăști” din acel timp, generalul Alexandru Mărgineanu, în anul 1928 s-a trecut efectiv la construirea monumentului memorial.

În acel an, arhitectul Pandelescu Șerbănescu (diplomat al Școlii Superioare de Arhitectură din Paris) a întocmit planul de ansamblu al Mausoleului.

Din luna mai 1928, fondurile Societății „Mărăști” fiind epuizate prin lucrările făcute, Comitetul Societății hotărăște organizarea unor serbări în cele cinci orașe ale județului Vrancea, cerând cu acest prilej sprijinul Prefecturii Vrancea⁶⁹.

⁶⁶ *Ibidem*, p. 47.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 48.

⁶⁸ Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 61 – 62.

⁶⁹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 59 / 1928, f. 70.

Piatra fundamentală a Mausoleului Mărăști a fost așezată la 10 iunie 1928 de însăși regina Maria, însoțită de principele moștenitor, principele regent Nicolae, de membrii Comitetului de conducere a Societății „Mărăști”, de I. P. S. S.Pimen - mitropolitul Moldovei și Sucevei, de o delegație a Marelui Stat Major și alta a Uniunii Ofițerilor de Rezervă, de reprezentanții regimentelor care au luptat în acea zonă a frontului. A asistat un numeros public ⁷⁰. Ceremonia punerii pietrei de temelie a Mausoleului a avut loc după sfințirea Bisericii cu hramul „Sfânta Maria Magdalena”.

Autoritățile putnene au luat măsuri speciale pentru a asigura desfășurarea în bune condiții a celor două mari evenimente naționale.

Inițial, se stabilise ca sfințirea bisericii și punerea pietrei fundamentale la Mausoleu să aibă loc duminică, 3 iunie 1928. În numele Societății „Mărăști”, președintele Alexandru Mărgineanu s-a adresat prefectului de Putna, la 19 mai 1928: *„Am onoare a vă face cunoscut că s'a stabilit în mod definitiv ca în ziua de 3 Iunie a. c. să aibă loc inaugurarea Câmpului istoric dela Mărăști, când se va face sfințirea bisericei și punerea pitrei fundamentale a criptelor. – La această serbare va lua parte M. Sa. Regina Maria, reprezentanții guvernului, delegațiile cu drapele a regimentelor cari au luat parte la bătălia de la Mărăști, cât și autoritățile și mulți alți invitați. –*

În vederea acestei mari serbări naționale, vă rugăm călduros Dommule Prefect ca și de data asta să ne dați prețiosul Dv. concurs, pentru ca această serbare să se facă cu ordine și în condițiuni cât se poate de bune. –

Deci, vă rugăm Dommule Prefect ca să binevoși a lua unele dispozițiuni pe care le credem noi absolut necesare pentru reușita serbărei:

1) Drumul dela Mărășești la Mărăști să fie revăzut și pus în condițiuni ca automobilele să poată circula cu ușurință. –

2) Podul dela cantonul No. 11 să fie reparat. –

⁷⁰ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 49.

3) Pentru ca transportul la Mărăști a vizitatorilor cari sosesc cu tremul Tișița la Răcoasa să se facă în regulă, să dispozați ca Comandantul Companiei de Jandarmi să ia măsuri ca în ziua de 3 Iunie ora 7 dimineața să se găsească cel puțin 80 de cărușe împodobite cu brad sau frunze și cu covoare, pe platoul din fața gării Răcoasa. – Aceste cărușe vor duce vizitatorii îndată ce sosesc până în piața din fața bisericei, vor pleca pe drumul care duce pe din dos la școală și apoi pe șosea afară de poarta triumfală, unde se va înșirui și aștepta întoarcerea vizitatorilor. –

Aceste cărușe se vor lua câte 10 de fiecare sat din jurul Mărăștilor și vor fi conduse tot timpul de un jandarm din vreme hotărât, care le va lua din sat și aduce la Răcoasa în dimineața zilei de 3 Iunie și va rămâne în preajma lor până când se vor întoarce cu vizitatorii din nou la Răcoasa.

Pentru mai multă înlesnire și pentru acei cari vor dori să vie cu automobilele sau cu autobuzele, să se ia dispozițiuni din vreme ca în dimineața Zilei de 3 Iunie orele 5 când sosește cel din urmă tren, să se găsească în dosul gării Mărășești 4 – 5 autobuze și 10 automobile, (de altfel vor dori să vie), cari vor lua invitații cu plată – făcându-li-se un tarif omenesc ex: 150 lei dus și întors de persoană – în automobil. – Aceste automobile vor fi rânduie pe șosea după sosirea în Mărăști ca și căruțele. –

4) Să se ia măsuri ca cârciumele și cooperativele din Răcoasa și Mărăști să aibă cele de trebuință pentru mâncare și băut, căci prea multă lume nu va putea fi invitată la masă. –

5) În satele Mărăști și Răcoasa, primarul comunei să aibă ordin ca locuitorii să-și curețe casele, șoseaua și să-și facă podețele de intrare, iar în fiecare casă să se amenajeze o odaie de musafiri curată și cu cele necesare de odihnă, pentru ca vizitatorii cari sosesc mai ales în Mărăști încă din ziua de 2 Iunie să aibă unde dormi. –

6) Să se instituiască acolo unde va crede Comandanții Companiei de Jandarmi, posturi de jandarmi pentru menținerea ordinii. –

Aceste sunt Domnule Prefect, punctele care ar trebui avute în vedere și dacă ar mai fi altele le vom discuta împreună în una din zilele și care cred că va fi cât de curând.

P. S. În Ziua de 2 Iunie ora 4 p. m. va trebui să se găsească 10 căruțe la gara Răcoasa pentru transportul clerului și coriștilor dela Răcoasa la Mărăști”⁷¹.

Serbările s-au amânat cu o săptămână , dar măsurile protocolare și de securitate au rămas în vigoare. Pretorii din județ au primit ordin de la prefect să pună în vedere primarilor din plasa respectivă ca în ziua de 10 iunie, ora 8 dimineața să fie prezenți la Răcoasa în ținută de ceremonie, unde urmau să primească drapelul pentru a merge la Mărăști⁷².

Aceasta însemna că primarii trebuiau să fie „*încinși cu eșarfa tricoloră, prevăzută de lege în mod obligatoriu*”⁷³.

De asemenea, fiecare primar trebuia să fie însoțit de trei membri ai Consiliului Comunal, edilul fiind cel care urma să pună drapelul comunei din gara Răcoasa pe linia Tișița⁷⁴.

Prefectura Putna a încredințat lui Ion N. Rusu din Mărăști, toate cele 79 de drapele necesare serbărilor de la Mărăști⁷⁵.

Pretorul Plasei Zăbrăuți a avut obligația ca în ziua de 10 iunie, de la ora 6 dimineața până la ora 16, în satele Satul Nou, Crucea de Jos și Hăulita să aibă „*oamenii de gazdă sau jandarmi cum să indice drumul spre Mărăști, când vor trece Înalții oaspeți în frunte cu M. S. Regina Maria*”⁷⁶.

Prefectul a fost rugat să dea dispoziție comandantului Companiei de Jandarmi Putna să detașeze în comuna Răcoasa câțiva

⁷¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar 59 / 1928, f. 116 – 117.

⁷² *Ibidem*, f. 78.

⁷³ *Ibidem*, f. 80.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 71.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 92.

⁷⁶ *Ibidem*, f. 79.

jandarmi nu mai târziu de 1 iunie, ei urmând să rămână acolo până luni dimineața, 11 iunie ⁷⁷.

Cu o zi înainte de desfășurarea acestor ceremonii, ziarul „Adevărul” a publicat articolul „La Mărăști” prin care erau invitați să participe la „serbarea comemorativă de la Mărăști” toți cetățenii care vor să cinstească memoria celor căzuți aici în Războiul de Întregire a Neamului. Au răspuns la această chemare „sute și sute de locuitori din Țara Vrancei și din așezările de pe malul românesc al Dunării; din „Țara de Sus” și din Cîmpia munteană, din Dobrogea ori tocmai de dincolo de munți, din Transilvania. Unii au sosit la Mărăști după ce au străbătut distanța de zeci de kilometri pe jos, alții au venit călărind cai mici, dar iuși sau în care trase de boi” ⁷⁸.

Festivitățile prilejuite de punerea pietrei fundamentale a Mausoleului Mărăști au început dimineața și au durat câteva ceasuri. Unul din momentele cele mai înălțătoare ale acestor festivități a fost semnarea „Actului comemorativ” al înălțării însemnului memorial, document care apoi a fost îngropat la temelie Mausoleului.

Îată ce cuprinde acest act cu putere de simbol: „Azi 10 iunie 1928, așezatu-s-a piatra de temelie a criptelor clădite de către Societatea Mărăști, pe chiar cîmpul de bătaie și pe locul unde în zilele de 22 - 27 [stil nou] iulie 1917 s-au dat, sub conducerea generalului Alexandru Averescu, comandantul Armatei a 2-a, crîncenele, glorioasele și victorioasele lupte împotriva armatelor germane și s-a străpuns frontul dușman de către Divizia a 3-a, comandată de generalul Alexandru Mărgineanu, spre odihnă veșnică a rămășițelor sfinte neamului românesc, a treizeci și cinci de mii de viteji, căzuți pentru țară în bălălia de la Mărăști și împrejurimi și pentru ca să fie pururi vie în sufletele urmașilor amintirea măreței jertfe aduse fericirii ... Patriei de către premergătorii lor și să păstreze în ele

⁷⁷ *Ibidem*, f. 91.

⁷⁸ Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe, prof. Nicolae Ionescu, *Triunghiul de foc. Mărăști – Mărășești – Oituz*, Editura SYLVI, București, 1997, p. 38.

pildele eterne de vitejie, de dragoste de țară și neam, care au fost întotdeauna tăria poporului român și le-au ținut neînfricat în fața nevoilor și primejdiilor și stană de piatră împotriva dușmanilor moșiei strămoșești”⁷⁹.

„Actul comemorativ” a fost semnat de un mare număr de participanți la punerea pietrei fundamentale a Mausoleului Mărăști.

În încheierea solemnității, au luat cuvântul, printre alții, generalii Alexandru Averescu și Alexandru Mărgineanu.

Președintele Societății „Mărăști”, generalul Alexandru Mărgineanu a spus: *„În tiparul cărților vechi, la sfârșit, se întâlnește adesea o frază pusă de cei ce împreună au ostenit la tipărirea lor și care sună cam așa: << Ca cerbul însetat de izvoarele apelor, așa am văzut și noi sfârșitul trudei noastre >>. Această exclamație de ușurare și de bucurie îmi vine și mie în minte astăzi când ... ne-am întrunit aici, pe plaiurile unde acum unsprezece ani clocotea văzduhul de zgomotul strident al obuzelor care se încrucișau în aer chiar deasupra capetelor noastre, deasupra locului unde ne găsim acum, sărbătorind pe cei 35.000 de viteji care dorm somnul veșniciei pe cîmpul Mărăștilor și împrejurimi, pe cei 35.000 de eroi care și-au jertfit bucuria și viața întru mărirea patriei și eliberării gliei strămoșești.*

Această sărbătoare le-am făcut-o ... prin punerea pietrei fundamentale a criptelor în care se vor odihni de veci”⁸⁰.

După o săptămână, generalul Alexandru Mărgineanu – președintele Societății „Mărăști” – se adresa Prefecturii Județului Putna cu rugămintea de a acoperi o parte din cheltuielile ocazionate de serbările din 10 iunie: *„Am onoare a înainta corespondența alăturată, rugându-vă să binevoiți a cunoaște că având în vedere enormele cheltuieli făcute de Societate cu ocazia serbărilor dela Mărăști, iar în prezent fondurile Societății fiind epuizate;*

⁷⁹ *Ibidem*, p. 38 – 39; Col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 40 – 41.

⁸⁰ Apud col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 42.

Cu onoare vă rog Domnule Prefect, să binevoiți a veni în ajutorul Societății Mărăști, aprobând să se plătească din fondurile Prefecturii, suma de Lei 3.900 - căruțașilor care au transportat vizitatorii dela Răcoasa la Mărăști, cu ocazia serbărilor dela 10 Iunie a. c. pentru care, în numele Comitetului Diriguitor al Societății Mărăști, vă rugăm să binevoiți a primi expresiunea viilor noastre mulțumiri”⁸¹.

Lucrare complexă, din aceleași motive pecuniare, construirea Mausoleului a început mai târziu decât celelalte obiective ridicate de Societatea „Mărăști”. El a fost amplasat la ieșirea de nord a satului, pe locul expropriat de la locuitorii: Ioan Baeșu, orfanii I. N. Iancu și o parte din terenul Obștii moșnenilor mărășteni.

Se preconiza ca până la 12 iulie 1935 să se termine cea mai mare parte a lucrărilor, așa cum promisese regele Carol al II-lea cu prilejul inaugurării statuii „Victoria” de la Tișița (20 septembrie 1894) și cum dorea generalul Averescu⁸².

Lucrările pentru construirea Mausoleului Eroilor au trenat, iar după 1941, la lipsa fondurilor necesare s-au adăugat și cauze naturale (inundații, cutremur). Datorită acestora și inaugurarea Mausoleului s-a tot amânat până când, după cel de-Al Doilea Război Mondial și instalarea regimului comunist acest lucru să nu mai fie realizat⁸³.

Lucrările au fost executate în antrepriză de Gavril Petrescu. Basoreliefurile care decorează Mausoleul sunt semnate de Aurel Bordenache și au fost inspirate din realitățile câmpului de bătălie de la Mărăști.

Mausoleul este o construcție cu două etaje subterane, cu o adâncime totală de 7 m. La primul etaj a fost amenajat Muzeul Mausoleului, iar la al doilea nivel subteran se află cele 12 cripte – osuar, în care sunt înhumați aproximativ 5.342 de eroi cunoscuți și necunoscuți, români, ruși și germani.

⁸¹ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 59 / 1928, f. 106.

⁸² Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 50.

⁸³ *Ibidem*, p. 50 – 51.

Tot la acest ultim nivel, în sala centrală sunt așezate cele patru sarcofage care adăpostesc osemintele marilor noștri comandanți militari din Primul Război Mondial: mareșalul Alexandru Averescu, generalii Alexandru Mărgineanu, Gheorghe Vălleanu (sarcofage realizate de sculptorul Caroll Thot) și Arthur Văitoianu (sarcofag realizat de sculptorul Alexandru Nache (Bordenache) ⁸⁴.

În 1932, exteriorul Mausoleului a fost placat cu piatră „albă de Slănic”, la recomandarea antreprenorului Gavril Petrescu. Cele 15 plăci din marmură albă de Cararra, lustruită, pe care sunt încrustate numele eroilor cunoscuți, înhumați în Mausoleu au fost executate în 1935, de sculptorul în marmură Nicolae Colios, din Focșani ⁸⁵.

În memoria nepieritoare a unei bătălii emblematică, doi vulturi din bronz (opera sculptorului Spiridon Georgescu) străjuiesc, de-o parte și de alta, cele două intrări.

Societatea „Mărăști” a ridicat în fața Mausoleului și un bust de bronz (sculptor: Oscar Späethe), lucrare recepționată la 10 iulie 1940, în București. Soclul pentru susținerea bustului a fost realizat de firma „Marmi”, din „placaj de piatră de Vratza”. Recepția definitivă s-a făcut la 7 octombrie 1940.

Inscripția ce o poartă este: „Mareșalul României Alexandru Averescu / 1859 – 1938” ⁸⁶.

După așezarea pietrei fundamentale a Mausoleului de la Mărăști, constructorii au trecut efectiv la treabă ⁸⁷.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 51 – 52.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 54.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 56.

⁸⁷ Între anii 1973 – 1975, a fost alocată o sumă de peste 1.200.000 lei pentru operații de restaurare. Ele s-au desfășurat sub îndrumarea Direcției Monumentelor Istorice și de Artă de pe lângă Consiliul Culturii și Educației Socialiste și au constatat în :

- spălarea și curățarea plăcilor de marmură pe care erau gravate numele eroilor
- curățarea și vopsirea basoreliefurilor ce redau imagini autentice ale câmpului de bătălie
- înlocuirea plăcuțelor de piatră, roase de vreme

În sprijinul Societății „Mărăști” avea să intervină în anul 1929 și Ministerul de Război, care hotărâse „*ca în toate orașele să se dea serbări de către Domnii Comandanți de Garnizoană*”, iar toate garnizoanele trebuiau să organizeze „*festivale*” și baluri în beneficiul Societății „Mărăști”⁸⁸.

La 12 septembrie 1930, pe platoul Mausoleului Mărăști, a sosit mareșalul Alexandru Averescu, ridicat la cel mai înalt grad militar (14 iunie 1930) de regele Carol al II-lea⁸⁹. Aici, a fost

- înlocuirea totală sau parțială a tencuielilor interioare și exterioare degradate
 - înnoirea instalațiilor electrice
 - completarea cu dale mozaicate a pavajului la alei
 - acoperirea cu un imens covor de flori a platoului din fața Mausoleului.
- (Vezi Col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 49 – 50).

⁸⁸ Ionuț Iliescu, *Aspecte privind reconstrucția satului Mărăști după Primul Război Mondial în România și Primul Război Mondial*, Ediția a II-a revăzută, coordonatori: Gheorghe Buzatu, Valeriu Florin Dobrinescu, Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2007, p. 461.

⁸⁹ Parlamentul României a votat Legea nr. 199 relativă la crearea demnității de „*Mareșal al României*”, lege amendată prin Decretul Regal nr. 2.451 din 1 iulie 1930: „**Art. unic.** - *Se înființează pe ziua de 14 iunie 1930 demnitatea de „Mareșal al României”. Această demnitate este onorifică și se poate conferi generalilor, care, în gradul de general de corp de armată, au condus cu succes operațiunile armatei române, în funcțiune de șef al marelui cartier general sau de comandant titular al unei armate, în războiul pentru întregirea neamului. Mareșalii României vor lua parte la ședințele Consiliului Superior al Apărării Țării, la care vor fi invitați de M. S. Regele. Un statut va preciza uniforma, insignele și celelalte detalii de ordin protocolar*”.

Câteva zile mai târziu, prin Decretul Regal nr. 2.457 din 3 iulie 1930, semnat de Carol al II – lea și publicat în „*Monitorul Oficial*” nr. 147 din 5 iulie 1930, erau înălțați, începând cu ziua de 14 iunie 1930, la demnitatea de „*Mareșal al României*” primii militari de carieră: generalii de Corp de Armată în rezervă Alexandru Averescu și Constantin Prezan (Vezi Laurențiu Popescu, *Mareșalii României, Cavaleri ai Ordinului Militar „Mihai Viteazul”. Abordare din punct de vedere phaleristic, în Mareșalii României. Sesiune de comunicări științifice. Brăila. 15 - 16 iunie 1999*, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999, p. 139).

întâmpinat de generalii Alexandru Mărgineanu, Ioan Rășcanu, Constantin Dragu, Aurel Alimănescu, Henri Cihoski, Ion Pătrașcu, Constantin Coandă, Vasiliu și alți ofițeri superiori. În aplauzele numeroasei asistențe formată din locuitori ai Putnei și ai localităților învecinate cu acest județ, generalii Alexandru Mărgineanu și Ioan Rășcanu i-au înmănat mareșalului Alexandru Averescu un baston cu frunze de stejar - *Bastonul de conducător* - ⁹⁰ pe care erau gravate numele localităților unde au avut loc luptele la care a luat parte Armata a 2-a română. Întreaga desfășurare a acestei fastuoase festivități este detaliat redată în Raportul nr. 1.484 din 13 septembrie 1930 al prim - pretorului Plasei Vidra adresat prefectului de Putna: „*Domnule Prefect,*

La ordinul D-vstră Nr. 4.267 / 930 avem onoare a vă face cunoscut că s-a luat toate măsurile în înțelegere cu Legiunea de jandarmi și cu comitetul de organizare a serbărei de la 12 Septembrie a. c. la Mărăști, pentru reușita serbărei.

Pe toată șoseaua de la Mărășești la Mărăști s-au fixat în diferite puncte posturi de jandarmi pentru darea explicațiilor necesare vizitatorilor.

În satele Răcoasa și Mărăști s-au reparat podețele, s-au făcut apărători la podețe văruindu-se cu var. Asemenea casele au fost văruite, șoseaua reparată pe toată întinderea făcându-se șanțuri și curățindu-se nervurile, iar pe distanța gara Răcoasa – Mărăști de o

La 27 octombrie 1930, după încheierea manevrelor regale de toamnă, primele pe pământul românesc al Ardealului, cu ocazia revistei de front și defilării trupelor participante, a avut loc și predarea însemnelor de Mareșal lui Carol al II-lea și celor doi generali. Generalul Nicolae Condeescu, ministrul Armatei în guvernul George G. Mironescu (10 octombrie 1930 – 17 aprilie 1931) a citit „*Cartea de Mareșal a M. S. Regelui Carol al II – lea*”, înmânând apoi Suveranului bastonul de Mareșal. Regele a dat citire, pe rând, celor două cărți - „*Cartea de Mareșal a domnului General Averescu*” și „*Cartea de Mareșal a domnului General Prezan*”, după fiecare citire înmânând fiecăruia și bastonul de Mareșal (*Ibidem*, p. 141).

⁹⁰ Valeria Bălescu, *op. cit.*, p. 55.

parte și de alta a șoselei s-au fixat arbuști verzi dând impresia că sunt creșcuți acolo.

Asemeni satul Mărăști se găsea într-o adevărată zi de sărbătoare. În seara zilei de 11 Septembrie a. c. s-a făcut retragerea cu torțe însoșiți fiind de muzica Militară a Reg. 10 Putna. La orele 10 în ziua de 12 Septembrie a. c. a sosit Dl. Mareșal Averescu în fața bisericii Mărăști unde a fost întâmpinat de Dnii Generali Rășcanu, Mărgineanu, Dragu, Alimănescu, Cihoski, Coandă, Pătrașcu, Vasiliu, și alți admiratori. Au mers cu toți la serviciul divin după oficierea căruia Preotul Corbea a ținut o cuvântare. La orele 10:30 au mers la cripta eroilor unde s-a oficiat un serviciu religios, apoi pe o estradă ridicată pe înălțimea cea mai întărită de Germani în 1917 Dnii Generali Rășcanu și Mărgineanu au oferit bastonul de mareșal D-lui Mareșal Averescu din partea luptătorilor.

Dl. mareșal Averescu a ținut o cuvântare de mulțumire explicând apoi mersul operațiunilor războiului la Mărăști 1917 și modul cum s-a cucerit această reductă de trupele române.

Apoi Dl. General Mărgineanu a explicat fapte în legătură cu aceste lupte. Un tun aranjat pe această poziție a dat semnalul începerii luptelor iar altul așezat la postul de comandă a D-lui General Averescu (1917) a răspuns.

După terminarea cuvântărilor la orele 12 s-a vizitat cripta eroilor dându-se explicațiunile necesare D-lui General Mărginenau, apoi s-a vizitat școala de țesătorie din Mărăști iar la orele 1 s-a servit masa invitaților la care au luat parte peste 500 de persoane.

În timpul mesei s-au ținut cuvântări de D-nii Mareșal Averescu, General Cihoski, General Dragu, General Mărgineanu, General Rășcanu și General Coandă, toți vorbind numai chestiuni pur militare în legătură cu războiul de întregirea neamului și cu măsurile de apărare în viitor, scoțându-se în relief meritele strălucite de arme ale D-lui mareșal Averescu.

La orele 3,30 s-a terminat toată serbarea, vizitatorii plecând cu mașinile iar cei ce au venit cu căruțele s-au îndreptat spre gara Răcoasa unde au așteptat trenul societății Tișița.

Au luat parte peste 6.000 de vizitatori. Politică nu s-a discutat de loc luând parte la serbare persoane de alte culori politice.

Întreaga serbare s-a desfășurat în cea mai perfectă ordine”⁹¹.

La Mărăști: ofițerii din Armata II-a prezintă domnului Mareșal AVERESCŪ un baston cu frunze de stejar pe care sunt gravate numele localităților unde au avut loc luptele la cari a luat parte Armata a II-a

Pământul mustind în sângele soldatului român jertfit pe altarul Patriei, Mărăștii învăluiți în lacrimi și durere, zilele de înălțător și sublim eroism trăite aici i-au legat generalului Alexandru Mărgineanu, până-n ultima clipă de viață, ființa și cugetul de Mărăști, de Vrancea⁹².

Din același legământ cu pământul vrâncean a izvorât și ultima-i dorință ca trupul să i se odihnească alături de osemintele bravilor săi ostași.

⁹¹ S. J. A. N. Vn., fond Pretura Plasei Vidra, dosar nr. 10 / 1930, f. 72 – 72 verso.

⁹² În anul 1926, ca deputat din partea Partidului Poporului, generalul Mărgineanu a reprezentat județul Putna în Parlamentul României Mari.

La 29 noiembrie 1930, generalul Alexandru Mărgineanu a încetat subit din viață. Fiind cavaler al Ordinului Militar „Mihai Viteazul”, corpul său neînsuflețit a fost depus la Biserica Mihai Vodă din București, în ziua de 1 decembrie, când i s-a oficiat slujba religioasă și s-a făcut parada militară. La trista ceremonie, din partea județului Putna, a participat dr. Marcu Câmpeanu. De la Biserica Mihai Vodă, corpul neînsuflețit al generalului Mărgineanu a fost ridicat cu toate onorurile cuvenite gradului său și transportat la Gara de Nord și, de acolo, la Mărășești.

În Gara Mărășești, s-a format un convoi compus dintr-un car mortuar, un car cu coroane și zece automobile în care se aflau membrii familiei, delegații Societății „Mărăștii” și delegații Partidului Poporului - Organizația Județului Putna⁹³.

La 2 decembrie 1930, convoiul s-a deplasat de la Mărășești la Mărăști. Pe ultimul său drum, generalul a fost însoțit de delegații Vrancei: generalul Bottea, colonelul Emilian, căpitanul Ștefănescu, G. Pavleanu, preotul I. Bălănescu.

Toate satele dintre Mărășești și Mărăști „erau pavoazate cu drapele îndoliate și mulțimi nenumărate, așteptau să dovedească prinusul dragostei și regretele lor. Școlile în frunte cu profesorii, erau înșirate în tot lungu drumului, și mai toți copiii plângeau, mai cu seamă cei din Străoane, Răcoasa și Mărăști”⁹⁴.

La intrarea în satul Mărăști, convoiul funerar a fost întâmpinat de două companii din Regimentul 10 Infanterie, cu muzică și drapel, care au dat ultimile onoruri militare corpului neînsuflețit al generalului Mărgineanu, urmându-l apoi până la locașul de veci.

În Biserica cu Hramul „Sfânta Maria Magdalena” din Mărăști s-a oficiat un serviciu divin, după care preotul Corbea „în câteva

⁹³ „Steaua Poporului”. Ziar al Partidului Poporului. Sub Președenția Mareșalului Alexandru Averescu. Județul Putna, anul I, Nr. 5, Duminică, 23 Decemb. 1930.

⁹⁴ *Ibidem*.

cuvinte mișcătoare a pus într-o lumină strălucitoare calitățile defunctului”⁹⁵.

De la biserică, sicriul a fost purtat pe brațe de către săteni până la cripta de pe Cota 536. Aici s-a dat o ultimă binecuvântare, unde au vorbit generalul Tomoșoreanu, Petrescu din București și generalul Bottea; apoi rămășițele pământești au fost depuse în criptă.

Generalul Mărgineanu „Acum doarme somnul de veci în mijlocul vitejilor ce i-a comandat. Depe înălțimile Mărăștilor ochiul său de vultur, deprins să deruteze dușmanul în zarea nesfârșită, în mijlocul umbrelor poate privi în liniște crestele Carpaților pe care le-a apărât”⁹⁶.

Generalul Alexandru Mărgineanu

⁹⁵ *Ibidem.*

⁹⁶ *Ibidem.*

Vrâncenii nu l-au uitat pe bravul general și la doi ani de la trecerea în veșnicie, a fost comemorat la Mărăști, de elevi, săteni și mulți locuitori de pe Valea Sușiței⁹⁷.

În anul 1937, se împlineau șapte ani de la trecerea în veșnicie a cuceritorului Mărăștilor. Societatea „Mărăști” a organizat o serie de manifestări religioase la care, prin Adresa din 22 noiembrie 1937, semnată de generalul Gheorghe Dabija, directorul general, l-a invitat și pe prefectul de Putna:

„Cu ocazia împlinirii a 7 ani de la moartea regretatului g-ral de Divizie Al. Mărgineanu, cuceritorul Mărăștilor și fondatorul Societății „Mărăști” am onoare a vă face cunoscut că în ziua de Duminică 28 Noiembrie a.c. ora 10.30, se va oficia un parastas la criptele din Mărăști unde se află depuse rămășițele defunctului.

Cu această ocazie se va desveli și inaugura bustul său din parcul criptelor-mausoleu și se va putea vizita mausoleul construit de Societatea „Mărăști” care este cel mai frumos din Europa și în a căror cripte odihnesc cei 20.000 eroi necunoscuți, căzuți pe altarul Patriei, în bătălia dela Mărăști și împrejurimi.

De asemenea, se va putea vizita Biserica, Școala, Uzina hidraulică și electrică din sat, precum și toate clădirile construite de Societate, pentru folosul locuitorilor din Mărăști”. În numele Comitetului Dirigitor al Societății „Mărăști”, vă rugăm să binevoiți a lua parte și Dvs. la această solemnitate, având prilejul de a putea vizita și Dvs. operele înfăptuite de Societate la Câmpul istoric Mărăști.

Se notează pe contra – pagină programul acestei vizite, din care se poate vedea că totul se reduce numai la o zi. Vă rugăm să binevoiți a lua parte la această solemnitate.

Primiți, vă rog, Domnule Prefect, asigurarea sentimentelor mele cele mai distinse”⁹⁸.

⁹⁷ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 194.

⁹⁸ S. J. A. N. Vn., fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 122 / 1937, f. 33.
194

Redăm în întregime

„Programul

Vizitei la Mărăști în ziua de 28 Noembrie 1937 cu ocazia desvelirii bustului și parastasului de 7 ani dela moartea generalului Mărgineanu.

<i>Sâmbătă 27 Noembrie 1937. Plecarea din București</i>				<i>20,30</i>
- //	- //	- //	<i>Sosirea în Focșani</i>	<i>23,58</i>
- //	- //	- //	<i>Dormit în Focșani Hotel Bristol</i>	
- //	- //	- //	<i>Dimineața ceaiu</i>	<i>ora 7,30</i>
<i>Duminică 28 //</i>				<i>- //</i>
- //	- //	- //	<i>Plecarea</i>	<i>ora 8</i>
- //	- //	- //	<i>Sosirea Mărășești</i>	<i>8,30</i>
- //	- //	- //	<i>Vizitarea criptelor</i>	<i>8,30</i>
- //	- //	- //	<i>Plecare Mărăști</i>	<i>9</i>
- //	- //	- //	<i>Sosire Mărăști</i>	<i>10,30</i>
- //	- //	- //	<i>Parastas la biserică și</i>	
			<i>cripte. Desvelirea bustului</i>	
			<i>G-ral Mărgineanu</i>	<i>10,45</i>
- //	- //	- //	<i>Vizitarea criptelor și</i>	
			<i>instalațiunilor: școală, uzină</i>	<i>11,45</i>
- //	- //	- //	<i>Dejunul</i>	<i>12,30</i>
- //	- //	- //	<i>Plecare din Mărăști</i>	<i>14,30</i>
- //	- //	- //	<i>Sosire Focșani</i>	<i>16,30</i>
- //	- //	- //	<i>Plecarea din Focșani</i>	<i>17,03</i>
- //	- //	- //	<i>Sosirea în București</i>	<i>20”⁹⁹</i>

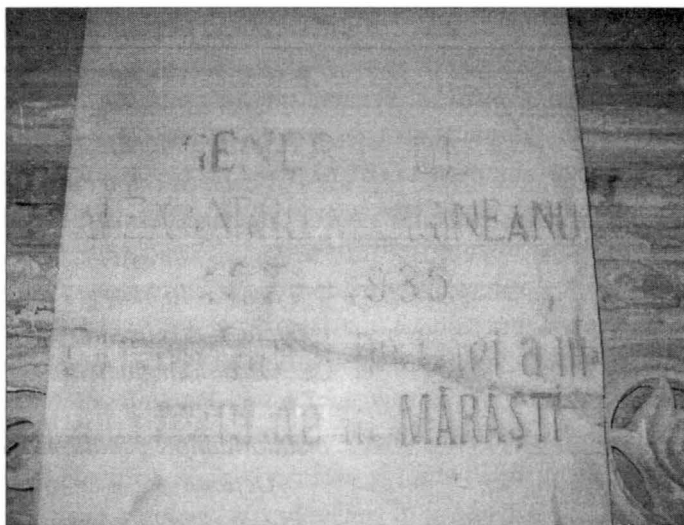
Prefectul de Putna l-a însărcinat pe pretorul Plasei Vidra să îl reprezinte la oficierea parastasului: „Societatea << Mărăști >> prin adresa Nr. 912 / 937 ne invită ca Duminică 28 Noembrie a. c. să luaăm parte la oficierea parastasului la criptele din Mărăști, cu ocazia împlinirii a 7 ani dela moartea Generalului de Divizie Al. Mărgineanu, cuceritorul Mărăștilor și fondatorul Societății „Mărăști”.

⁹⁹ *Ibidem*, f. 33 verso.

Cum nu putem lua parte, vă rugăm să binevoiți a reprezenta D-voastră județul la această pioasă solemnitate”¹⁰⁰.

Rezoluția pretorului nu lasă loc la alte comentarii: „S-a amânat parastasul pentru altă zi”¹⁰¹.

Lipsa documentelor nu ne permite să urmărim dacă solemnitatea religioasă a mai avut sau nu loc.

Inscripția de pe sarcofagul generalului Alexandru Mărgineanu (în realitate, generalul a decedat în anul 1930).

¹⁰⁰ S. J. A. N. Vn., fond Pretura Plasei Vrancea, dosar nr. 18 / 1937, f. 57.

¹⁰¹ *Ibidem*.